

[Avaleht](#) > ... > [Kohtumenetlused](#) > [Tsiiviilasjad](#) > [Tõendite Kogumine](#) > [Scotland](#)

Tõendite kogumine

Šotimaa

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Šotimaa tsiviilasjades kehtiv tõendamisstandard on tõenäosuste kaalumine, kusjuures tõendamiskohustus lasub poolel, kes taotleb teatava küsimuse lahendamist tema kasuks. Selleks peab see pool esitama oma argumentide toetuseks piisavad tõendid. Kui konkreetse küsimuse kohta esitatud tõenditega ei suudeta asjaolu üheselt tõendada, võib oma väidete toetuseks neile tuginev pool selles küsimuses ka vaidluse kaotada.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

On teatavaid olukordi, kui poolel on teatavas küsimuses tõendamiskohustus, kuid ta ei pea selle toetuseks esitama kõiki või mingeid otseseid tõendeid. Selliseid olukordi on neli:

- i) kui pool saab tugineda eeldusele;
- ii) kui kohus võtab arvesse ilmseid asjaolusid, st kõne all olevaid küsimusi saab vaieldamatu täpsusega allikatest kohe järele kontrollida;
- iii) kui leitakse, et pooltevaheline asi on *res judicata*, st juba lahendatud asja hilisem lahendamine on välistatud;
- iv) kui teine pool võtab asjaolu kohe alguses ametlikult omaks.

Eeldused kuuluvad kolme üldkategoriasse.

Need on järgmised:

1. ümberlökkamatud õiguslikud eeldused – need on kindlad õiguspõhimõtted, mida ei saa vastupidiste tõenditega ümber lükata ega nende vastu vaielda;
2. ümberlökkatavad õiguslikud eeldused – nende vastu võidakse vaielda tõenditega, mis näitavad, et konkreetsel juhul ei ole ainuüksi teatava asjaolu põhjal teatava järelduse tegemine ohutu. Kui aga ümberlökkavaid tõendeid ei esitata, siis see järeldus tõenäoliselt tehakse;
3. ümberlökkatavad faktilised eeldused – põhinevad üldtuntud asjaoludel. Ümberlökkatava faktilise eelduse puhul tähendab asjaolu A tavaliselt asjaolu B, kuid kuna see ei ole alati nii, aktsepteerib kohus ümberlökkavaid tõendeid.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Puuduvad õigusnormid, mis reguleeriksid konkreetse tõendi kaalu, ning see on kohtuniku ja vandekohtu otsustada. Pool, kellel on konkreetses küsimuses tõendamiskohustus, peab kohut veenma, et tema versioon asjaoludest on tõenäolisem kui vastaspoole oma.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kohtunik ei saa kohtuasjas omal algatusel uurimisi läbi viia ega tunnistajaid välja kutsuda või neid eraviisil küsitleda. Kui asjas on vaja esitada tõendeid, kuulab kohtunik pooled ära nende tõendite suhtes, mida nad on otsustanud talle esitada, ja teeb seejärel otsuse.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Üldjuhul võivad pooled pärast menetlusküsimuste esitamist taotleda kohtult kohtuistungil määramist. Kohtuistungil esitavad pooled kohtunikule tõendid, millele tuginedes nad soovivad oma väiteid tõendada.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Näiteks juhul, kui kohus leiab, et teatav tõend on vastuvõetamatu.

Selleks et tõend oleks vastuvõetav, peab see vastama kahele tingimusele. See peab olema asjakohane ja vastama tõendeid reguleerivatele imperatiivsetele normidele.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

On kolme liiki kohtuistungeid, kus saab kohtuasja asjaolude kohta tõendeid esitada. Need on kohtulik arutelu (*proof*), kohtulik arutelu enne õigusküsimuste lahendamist (*proof before answer*) ja kohtulik arutelu vandekohtu ees. Kohtulik arutelu enne õigusküsimuste lahendamist on kohtulik arutelu asjas, mille puhul kohus peab vajalikuks kuulata ära mõlema poole ütlused, enne kui ta otsustab õigusküsimuste üle, mille lahendamine võib olla vajalik, et teha asjas lõplik otsus. Pea kõik tõendid vaadatakse läbi kohtulike arutelude või kohtulike arutelude käigus enne õigusküsimuste lahendamist ning ainult väga harva toimub kohtulik arutelu vandekohtu ees. Kohtulikud arutelud vandekohtu ees toimuvad ainult kõrges tsiviilkohtus (*Court of Session*) teatud liiki kohtuasjade puhul ja isikukahjukohtus (*Sheriff Personal Injury Court*).

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tõendeid kogutakse tavaliselt kolmel viisil: tunnistaja ütluste, asitõendite ja dokumentaalsete tõenditega.

Ütlused hõlmavad kuuldustel põhinevaid tõendeid, mille puhul tunnistaja lihtsalt räägib sellest, mida keegi nägi või kuulis. Tavaks on kujunenud, et niivõrd kui see on võimalik, kutsutakse tunnistajad kohtusse ütlusi andma, et neid saaks üle kuulata ja riskküsitleda.

Asitõendid on materiaalsed esemed, mis tuleb esitada tõenduseks kohtule. Tavaliselt peab vähemalt üks tunnistaja tõendi kohta ütlusi andma, et see oleks vastuvõetav.

Dokumentaalsed tõendid võivad olla kirjalikud, trükitud või salvestatud muul usaldusväärsel viisil, näiteks lindile, videole, CD-le või elektrooniliselt, ning need tuleks samuti esitada tõenduseks kohtule. Ekspertid peavad tavaliselt ilmuma kohtusse ütlusi andma, näiteks et anda seletusi kohtule tõendina esitatud arvamuse toetuseks.

Tsiviilkohtumenetluses võetakse korrapäraselt vastu ja aktsepteeritakse tõendina kirjalikke tõendeid, nt kirjalikke tunnistusi. Ekspertid ilmuvad tavaliselt kohtusse, et anda menetluse käigus ütlusi. Paljudel juhtudel annab ekspert ütlusi kohtule tõendina esitatud arvamuse toetuseks.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Laias laastus kehtib üldreegel, et kohtuasjas tuleb esitada parimad tõendid. Šotimaal väärtustatakse pigem tunnistaja suulisi ütlusi kui muid tõendeid, kuna tunnistaja saab anda kohtule vahetu ülevaate sellest, mida ta on näinud või kuulnud.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Teatavatel juhtudel on nõutav kirjalik dokument. Näiteks nõutakse seda maatükiga seotud lepingu sõlmimise kohta, sellise trusti kohta, mille puhul isik kinnitab, et ta on ainus valitseja kas oma või mis tahes vara suhtes, mida ta võib omandada, või testamendi või testamentaarse korralduse tegemise ja testamentaarse kokkuleppe või pärimislepingu sõlmimise kohta.

Ka juhul, kui tuleb tugineda dokumentaalsetele tõenditele, tuleb esitada dokumendi originaal, välja arvatud juhul, kui pooled aktsepteerivad originaali ära kirja või ära kirja tegija poolt nõuetekohaselt tõestatud ära kirja.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Tunnistajad, keda kutsutakse ütlusi andma, on üldiselt kohustatud seda tegema.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

See on võimalik juhul, kui tunnistajal on privileeg, mis lubab ütluste andmisest keelduda, nt õigusnõustaja ja tema kliendi vahelise suhtluse korral. Šoti õiguses on kehtestatud ka üldnorm, et isikut ei saa sundida andma ütlusi tema enda vastu. Tunnistajal on õigus keelduda küsimusele vastamast, kui tõene vastus võib viia kuriteoni või hõlmaks abielurikkumise omaksvõttu, sest tõele mittevastav vastus võib kaasa tuua valeütluse eest süüdistuse esitamise.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kui isik keeldub ütlusi andmast, võib teda sundida ütlusi andma kohtu vastu lugupidamatuse väljendamise süüdistuse ähvardusel. Tõendina on võimalik esitada ka tunnistaja varasem seletus, kui ta nüüd keeldub ütlusi andmast.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Ei ole. Šotimaa 2004. aasta kaitset vajavate tunnistajate seadusega (*Vulnerable Witnesses (Scotland) Act 2004*) kaotati tunnistajate pädevuse kriteerium kriminaal- ja tsiviilkohtumenetlustes, mis läbi ei ole tõendid üksnes seetõttu vastuvõetamatud, et tunnistaja ei mõista kohustust anda tõeseid ütlusi või tõe ja vale erinevust. See on kohtuniku või vandekohtu otsustada, kas ütlused on kõiki asjas esitatud tõendeid arvesse võttes usaldusväärsed ja usutavad.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohtuniku ülesanne on tagada, et pooled küsitlevad tunnistajat ütluste andmisel õiglaselt. Samuti peab kohtunik olema erapooletu. Kohtunik võib esitada ka küsimusi, näiteks selleks et täpsustada ebaselgeks jäänud küsimust või võtta ette mõni muu uurimisliin, mis näib olevat asjakohane. Poolte ülesandeks on küsitleda järgemööda oma tunnistajaid, kellest igaüks saab teine pool (või teised pooled) seejärel järgemööda risküsitleda.

Šotimaa 2004. aasta kaitset vajavate tunnistajate seaduse kohaselt on kaitset vajavatel tunnistajatel (nagu nad on nimetatud seaduses määratletud) õigus taotleda erimeetmete kohaldamist (nt videoühendus, ekraan, tugiisik), mis aitavad neil ütlusi anda. Teatavates Šotimaa 1995. aasta lasteseaduse (*Children (Scotland) Act 1995*) kohastes menetlustes võib tunnistajalt samuti videoühenduse kaudu ütlusi võtta.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohtul on õigus nõuetevastaselt saadud tõendid välistada, arvestades tähtsaima - õigusemõistmise - eesmärgi saavutamist.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kui tsiviilasja pool annab ütlusi, võtab kohus neid asjas otsust tehes arvesse koos mis tahes muude ütlustega, mida ta on kuulnud.

■ Viimati uuendatud: 09/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.